

4. Exportschlager duale Ausbildung, unter:
<http://www.dradio.de/dlf/sendungen/europaheute/>
2114058(Дата звернення 30.10.2021).

СУБ'ЄКТНІСТЬ СТУДЕНТА ЯК ФАКТОР ЯКОСТІ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Фоменко Г. Р., доцент, rp@khadi.kharkov.ua

Гулько І. С., студентка ДГ-61-20, rp@khadi.kharkov.ua

Бірюков В.О., студент ДГ-31-19, rp@khadi.kharkov.ua

Вірченко Ю.О., студент ДГ-31-19, rp@khadi.kharkov.ua

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

На сучасному етапі якість освіти визначається ступенем її відповідності поставленим завданням соціально-економічного розвитку суспільства, вимогам нормативних документів сфери освіти, потребам учня та його представників [1]. Основним же споживачем якості освіти виступає учень, який очікує від освіти вирішення його особистих нагальних завдань та досягнення запланованих цілей. Термін «якість освіти» є інтегральною характеристикою, що складається з потенціалу та ефективності освітньої системи, наданої якості навчання та затребуваності отриманих компетенцій на ринку праці.

Відповідно, в оцінці якості вищої освіти повинні бути різні складові: оцінка функціонування освітньої установи та якості наданих освітніх послуг; незалежна оцінка підготовленості випускників роботодавцями; оцінка умов навчання та реалізації

освітніх програм учнями та їх представниками. Слід сказати, що студент займає в цій системі оцінок особливе місце, виступаючи споживачем освітньої послуги, носієм освітніх результатів та суб'єктом оцінювання, що посилює значущість його свідомого та відповідального ставлення до навчання.

Зазначимо, що якість навчання залежить від різних факторів, серед яких виділяють два головні – мета освіти та її потенціал. Ціль обумовлена розвитком суспільства, пронизує всю систему освіти, відкладаючи свій відбиток на зміст та результати навчання. Потенціал пов'язаний з можливостями досягнення цілей та залежить від матеріально-технічної бази та наукового потенціалу ВНЗ, кваліфікацій та компетентностей викладачів, систем управління освітніми процесами та контролю знань [2]. Зауважимо, що мета та потенціал освіти неявно відображені у терміні «якість освіти» (відповідність освітнього процесу та його результатів потребам суспільства та держави). Тому вважаємо необхідним звернути увагу на фактори, зумовлені більш «вузькими» освітніми потребами та особливостями навчання програми, із залученням дистанційних технологій тощо.

Нами встановлено, що в період зміни освітньої парадигми дослідники все частіше актуалізують завдання формування особистості студента як суб'єкта, здатного усвідомлено здійснювати навчальну діяльність і керувати нею, брати на себе відповідальність за результати навчання. Суб'єктна діяльність студента стає основою для діалогічної та конструктивної взаємодії учня з викладачем, засобом вирішення та попередження виникаючих проблем у навчальному процесі [3].

Найважливішими характеристиками учня як суб'єкта навчальної діяльності стають його самостійність, здатність до мобілізації спільного виконання діяльності з викладачами та іншими студентами. Суб'єктність проявляється у таких властивості особистості студента як: самоупорядкування діяльності – здатність навчатися відповідно до поставлених цілей та стану освітнього середовища; самозаподіяння – здатність змінюватися самому і своє оточення, проявляти вольові зусилля для активізації навчальної діяльності та управління нею; саморозвиток – здатність до власної зміни та подолання труднощів навчання [1]. Психологами встановлено прямий взаємозв'язок між рівнем суб'єктності особистості, її самостійністю, успішністю освітньої та професійної діяльності [4]. Таким чином, забезпечення якості навчання потребує розвитку суб'єктності студентів.

Для розвитку суб'єктності студента викладачеві необхідно орієнтуватися з його індивідуальність, застосовувати диференційований підхід до навчання, спиратися на принцип відкритості змісту підготовки, забезпечувати конструктивний діалог учасників навчального процесу, розвивати у студентів ініціативність та відповідальність, сприяти нарощуванню їхнього суб'єктного потенціалу. Розвиток суб'єктності студента проходить низку стадій: об'єктна – забезпечує формування навичок самопізнання, зростання мотивації до навчання, розвиток самостійності; об'єкт-суб'єктна – необхідна для усвідомлення цінностей і смислів виконуваної діяльності, зростання потреби в самореалізації, розвитку умінь вибудовувати

особисту траєкторію навчання; суб'єктна – спрямована на активізацію регулятивних механізмів діяльності та формування здатності до самостійної постановки та вирішення завдань та виникаючих проблем; суб'єктна – забезпечує самостійну розробку та реалізацію програм особистісного розвитку, рефлексію досягнутих результатів, визначення та виконання корекційних дій [3, 4].

У зв'язку з тенденцією перерозподілу навчального навантаження студента на користь самостійної роботи, розвиток суб'єктності може бути здійснено через серію самостійних робіт, що відрізняються характером та тактикою взаємодії учасників навчального процесу та складністю виконуваних задач.

Розвитку суб'єктності студента сприятиме надання можливості вибору теми самостійних робіт, що забезпечить мотивацію студента до роботи, її індивідуальність, активність студента процесі виконання та особисту зацікавленість у результатах. Самостійні роботи колективного характеру (групове наукове повідомлення, колективний проект) розвивають у студента здатність до роботи в команді, усвідомлення себе як суб'єкта, здатного до індивідуальної рефлексії, самооцінки, самоконтролю та саморозвитку. Колективна робота вимагає «занурення» кожного студента в згуртовану команду, комунікації та обов'язки, що складаються в ній, що запускає розвиток полісуб'єкта «студент-студенти». Під час колективних робіт продовжують розвиватись самостійність та ініціативність студента, все більш усвідомлений характер набуває конструктивної взаємодії з іншими учасниками навчального

процесу. Так відбувається формування готовності студента до самостійної роботи та самонавчання, що забезпечує успішне формування запланованих компетенцій, задоволення особистих освітніх потреб учня та зростання якості навчання загалом [2].

Таким чином, в умовах сучасної освітньої парадигми якість навчання забезпечується активним включенням того, хто навчається у навчальний процес та передачі йому частини управлінських функцій, що потребує розвитку суб'єктності студента.

Література:

1. Вачков, И. В. Полисубъектное взаимодействие в образовательной среде. Психология. 2014. Т.11. №2. С. 36-50.

2. Коротков, Э. М. Управление качеством образования. 2-е изд. М. : Академический Проект, 2007. 320 с.

3. Купавцев А. В. Деятельностный подход к профессиональной подготовке в системе многоуровневого инженерного образования. Вестник МГТУ. Сер. «Естественные науки». 2006. № 4. С. 106–120.

4. Циринг Д. А. Влияние самостоятельности на успешность научно-педагогической деятельности (субъектно-деятельностный подход) / Д. А. Циринг, Ю. В. Яковлева, М. О. Крылова // Современные проблемы науки и образования. 2012. № 5. С. 361-363.